



Propozycje mieszkańców Aniołków dotyczące drzew i zieleni w Gdańsku

Opracowali: Monika Mazurowska, Piotr Świdorski
Gdańsk, 24.03.2021

Słowo wstępu

Park Steffensów jest jednym z najstarszych parków miejskich w Gdańsku, a na pewno największym z tak zaniedbanych. Kiedyś **bogaty w najciekawsze odmiany drzew i krzewów, stanowił rodzaj arboretum miejskiego**. W ostatnich latach Rada Dzielnicy i mieszkańcy Aniołków, a także wiele osób z instytucji miejskich pochyliły się nad jego losem. Efektem tego były zwycięskie projekty w Budżecie Obywatelskim, czy inne inicjatywy mające na celu przywrócenie należnej mu świetności. Widząc działania mieszkańców, w rewitalizację parku zaangażowało się także Miasto. Powstał plan i projekt rewitalizacji, uwzględniający również interesy prywatnego inwestora.

13 marca 2021 r. na skutek wielu zaniechań proceduralnych, złej woli i walki z czasem inwestor przeprowadził wycinkę 10 blisko 100-letnich drzew.

Niniejsze opracowanie nie ma na celu szukania winnych, czy analizy zdarzeń od momentu kiedy został wydany Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego dla tego miejsca. Opracowanie to jest analizą możliwości technologicznych, pozwalających zapobiec takim działaniom w przyszłości, a jednocześnie ma być **formą inspiracji Władz Miasta w kierunku zapewnienia przyszłym pokoleniom Gdańszczan możliwości życia i rozwoju w zielonym, zrównoważonym mieście**.



Geneza problemu

Na przestrzeni lat narosło w Polsce wiele problemów natury legislacyjnej, mentalnej czy finansowej, które nie ułatwiają opracowywania spójnej polityki zieleni w miastach. Gdańsk nie jest tutaj wyjątkiem. Przykłady to:

- Brak współdziałania władz centralnych z samorządowymi
- Brak współdziałania różnych instytucji (Władze Miasta, PWKZ, Lasy Państwowe etc.)
- Brak odpowiedniej edukacji, przekładający się na niską świadomość znaczenia zieleni w społeczeństwie
- Brak współpracy z firmami prywatnymi z sektora budowlanego, w celu wypracowania jak najlepszych działań względem zieleni
- Brak egzekwowania i zbyt niska wysokość kar za nieuprawnioną wycinkę



Jak robią to inni? Melbourne

Problem z zielenią jest typowy dla wielu miast na Świecie. Wycinka drzew pod tereny inwestycyjne jest czymś naturalnym. Jednak czym innym jest brak spójności całej polityki miejskiej wobec zieleni. Wiele miast bardziej zurbanizowanych od Gdańska, czy stojących na dużo wyższym poziomie technologicznym, z wielkimi zabudowaniami, zdaje sobie coraz większą sprawę z braku zieleni i jej skutków. Niech za przykład posłużą tu Melbourne.

W Melbourne miasto zarządza 70 000 drzew. Jednak najważniejsze jest to, że powstała ich interaktywna mapa. Nie powstała dla sztuki, tylko różnicuje drzewa pod względem gatunku i wieku. Jest to szczególnie ważne, gdyż na podstawie analizy tej mapy tworzy się plan nasadzeń, ażeby zrekompensować ubytek drzew spowodowany ich wiekiem, stanem zdrowia bądź inną koniecznością.



Melbourne



Melbourne. Linia życia drzew

Jak wszystkie żywe istoty, drzewa tracą zdrowie wraz z wiekiem. Drzewa, które są w złym stanie zdrowotnym, nie są tak skuteczne w zapewnianiu korzyści dla środowiska, takich jak chłodzenie miasta, zapewnianie siedliska lub oczyszczanie powietrza. Jeśli nie można oczekiwać poprawy stanu żywotności drzewa, jest ono usuwane z krajobrazu, aby umożliwić zasadzenie nowego egzemplarza.

- Młode drzewo jest klasyfikowane jako każde młode drzewo posadzone w ciągu ostatnich kilku lat
- Pół-dojrzałe drzewa nie są już młode, ale nie osiągnęły jeszcze pełnego potencjału
- Dojrzałe drzewo osiągnęło swój pełny potencjał w krajobrazie

Jak robią to inni? Melbourne

Wspomniany wcześniej **plan nasadzeń**, wynikający z wieku i kondycji drzew

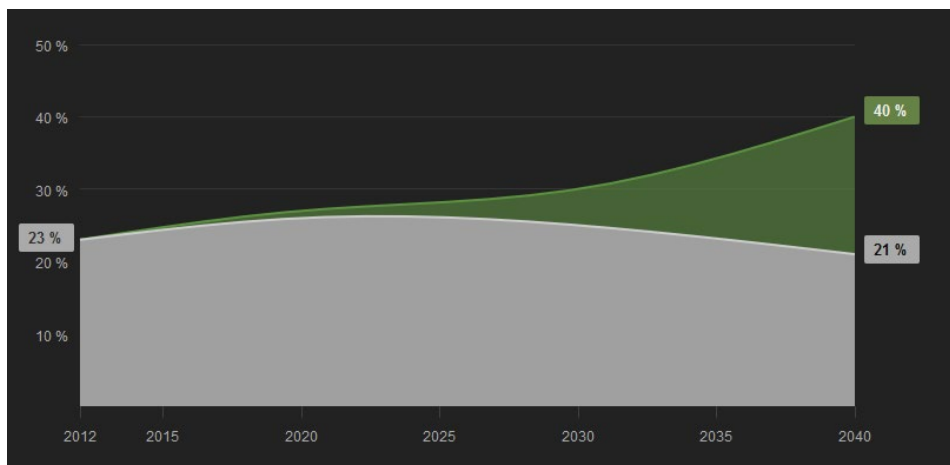


Melbourne. Mapa nasadzeń

Każdy plan **leśnictwa miejskiego** zawiera harmonogram sadzenia, który pokazuje, kiedy sadzenie lasów miejskich będzie miało miejsce na każdej ulicy, w ciągu najbliższych dziesięciu lat. Harmonogram sadzenia opiera się na szeregu czynników, w tym na wspólnych priorytetach społeczności, wypracowanych podczas warsztatów w lokalnym okręgu. Mapa sadzenia drzew pokazuje, kiedy zostanie obsadzona każda ulica i jaka będzie intensywność sadzenia. Na niektórych ulicach sadzenie może być minimalne ze względu na ograniczone możliwości dla nowych drzew, w innych przypadkach sadzenie drzew może odbywać się na dużą skalę, w ramach przebudowy krajobrazu ulicznego. Mapa pokazuje również, kiedy sadzenie drzew zostało zakończone na każdej ulicy. Ustalając priorytety w miejscach sadzenia, ważne jest, aby skupić zasoby na lokalizacjach, które najbardziej ich potrzebują. Obejmuje to rozważenie, gdzie mamy możliwość sadzenia nowych drzew lub drzew zastępczych, gdzie zamieszkuje największa ilość ludzi wrażliwych, które ulice są najgorętsze latem i gdzie obecnie występuje niski baldachim. Bardziej szczegółowe informacje na temat czynników branych pod uwagę przy opracowywaniu harmonogramu nasadzeń są zawarte w każdym lokalnym Planie Obwodu (coś na kształt planu rozwoju dzielnicy).

Jak robią to inni? Melbourne

Wspomniany wcześniej plan nasadzeń wynikający z wieku i kondycji drzew



■ Bez sadzenia drzew ■ Z sadzeniem drzew

Procent zacielenia koronami drzew

Pokrycie baldachimu to sposób wyrażenia procentu tego, jaka część danego obszaru jest zacieleniona przez drzewa. Powyższy wykres pokrycia baldachimem pokazuje dwie potencjalne perspektywy na pokrycie baldachimem na ulicach i w parkach Melbourne. Dolna linia przedstawia, co ma się stać z naszą osłoną baldachimu, jeśli przestaniemy sadzić drzewa. Powyższa linia pokazuje, co się stanie, jeśli zastąpimy utracone drzewa i posadzimy nowe w tempie około 3000 drzew rocznie do 2040 roku.

Ośłona baldachimu jest kluczowym kryterium, według którego mierzymy zdolność lasów miejskich do generowania korzyści dla społeczności i środowiska. Zwiększenie baldachimu zostało uznane za jedną z najbardziej opłacalnych i skutecznych strategii łagodzenia efektu miejskiej wyspy ciepła i adaptacji do zmiany klimatu. Miasto Melbourne wykorzystało metodę pomiaru Lidar i ortofotografię, aby uzyskać dokładne pomiary pokrycia baldachimem w całym mieście.

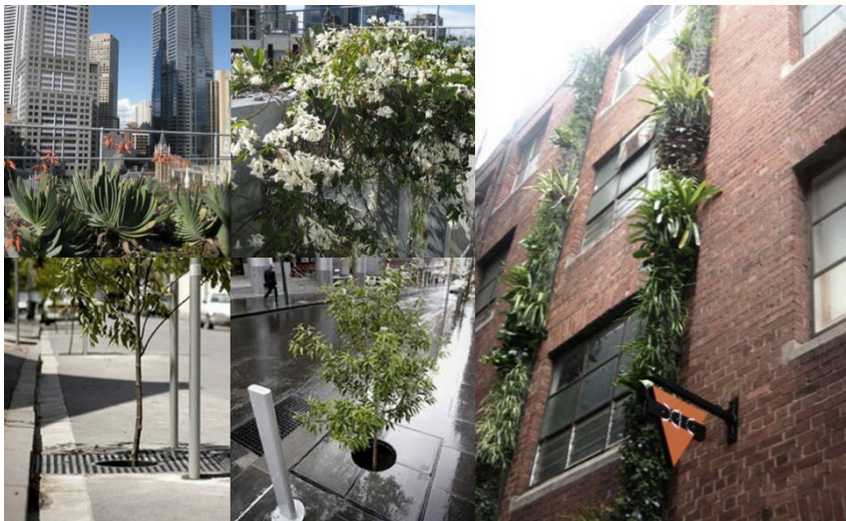
Jak robią to inni? Melbourne

Melbourne Urban Forest Strategies

- increase canopy cover
- increase urban forest diversity
- improve vegetation health
- improve soil moisture and water quality
- improve urban ecology
- inform and consult with the community

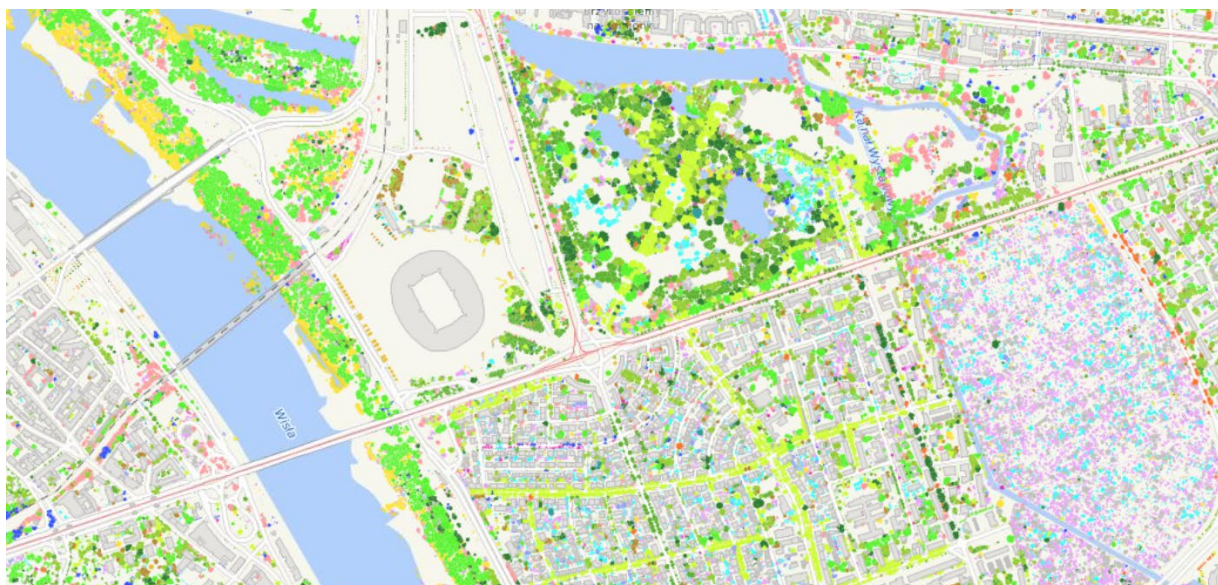
Jak widać na powyższej grafice i poprzednich stronach, **miasto Melbourne ma konkretną strategię działania na rzecz utrzymania, a nawet zwiększenia miejskiego drzewostanu.** Najważniejsze punkty zdefiniowane powyżej to:

- Wzrost pokrycia baldachimem drzew
- Zwiększenie różnorodności gatunków drzew
- Zapewnienie zdrowia drzewom
- Zapewnienie odpowiedniej gospodarki wodnej
- Zapewnienie miejskiej ekologii
- Informowania i konsultacje ze społeczeństwem



Jak robią to inni? Warszawa

Przykład Melbourne może się wydawać skrajny i zarezerwowany tylko dla krajów, miast, społeczeństw o wysokiej kulturze społecznej, ekologicznej, jak i również dysponujących dużymi zasobami finansowymi, pozwalającymi na realizację. Jednak Warszawa pokazuje, że zdobycze najnowszych technologii także pozwalają wykonać krok w kierunku zapewnienia zrównoważonej polityki zielonej.



<http://zww.waw.pl/2021/02/26/miliony-warszawskich-drzew-na-jednej-mapie/>

Mapa Koron Drzew dostarcza informacji niezbędnych do kształtowania polityki rozwoju zieleni miejskiej i adaptacji do zmian klimatu. Dzięki pozyskanym danym możliwe jest obliczenie m.in. stopnia pokrycia koronami drzew poszczególnych terenów, szacowanie ilości pochłanianego przez drzewa dwutlenku węgla, produkcji tlenu czy kształtowania się miejskiej wyspy ciepła.

Jest to jeden z elementów kompleksowego systemu zarządzania warszawską zielenią. Więcej informacji na ten temat można znaleźć [na naszej stronie](#).

7 milionów koron drzew, czyli 1/3 powierzchni miasta

Odebraliśmy drugą i ostatnią część opracowania, dzięki czemu zmapowaliśmy już zieleń wysoką w całej Warszawie. Oznacza to, że zidentyfikowaliśmy 7 121 197 koron drzew oraz wiemy, że:

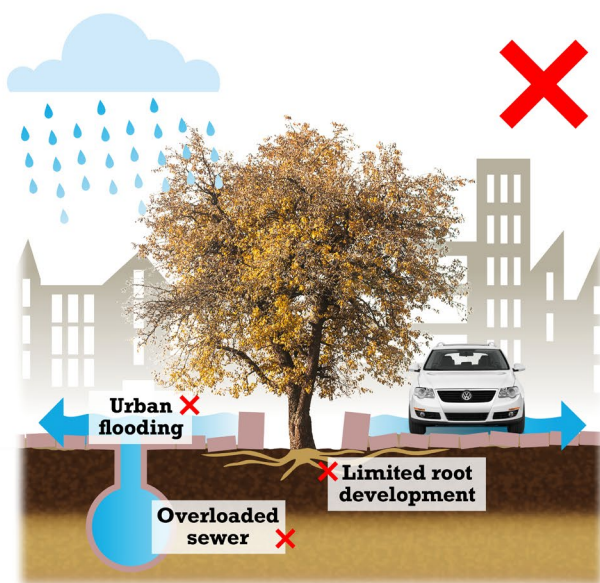
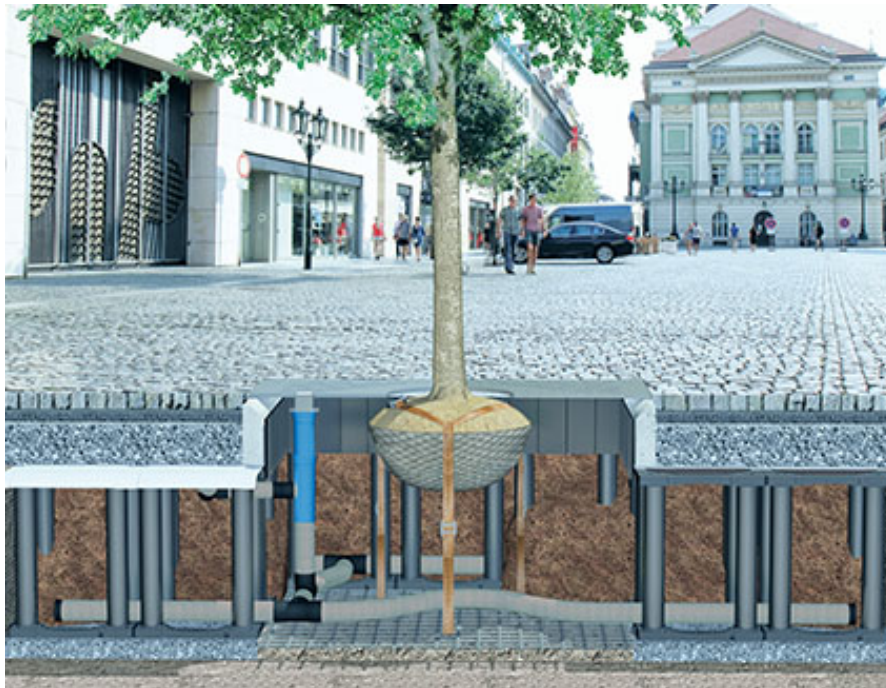
- łączna powierzchnia koron drzew w Warszawie wynosi 165 km², co stanowi 32 proc. powierzchni miasta,
- najwyższe drzewo ma ponad 44 m,
- najliczniej reprezentowane w Warszawie drzewa to sosny (29 proc.), co wynika z dużego udziału lasów w powierzchni miasta (15 proc), a także oraz dęby (12,6 proc.).

Każdy z mieszkańców może sam sprawdzić jakie drzewa rosną w jego okolicy. Gatunki drzew oznaczone są różnymi kolorami. Mapa jest dostępna w [miejskim serwisie mapowym w zakładce Zieleń](#).

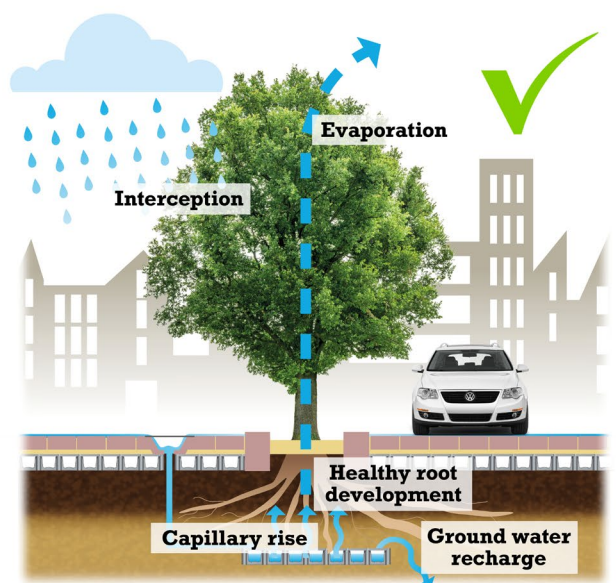
<http://zww.waw.pl/2021/02/26/miliony-warszawskich-drzew-na-jednej-mapie/>

Jak robią to inni? Amsterdam

Jednym z częstych argumentów, który słyszą mieszkańcy domagający się nasadzeń drzew, jest to, że nie można sadzić ponieważ w ziemi przebiega jakaś instalacja (ciepłownicza, elektryczna, etc.). Faktycznie jest to problem nie tylko polski. Jednak w sukurs przychodzi technologia, wykorzystywana z powodzeniem np. w [Amsterdamie](#).



Current situation trees in the city



Permavoid solution trees in the city

Propozycje dla Gdańska

Na bazie doświadczeń wielu światowych i polskich miast oraz znajomości naszej dzielnicy i naszego Miasta proponujemy następujące rozwiązania wraz z ich uzasadnieniem:

- 1. Stworzenie interaktywnej mapy drzew i innych miejsc zielonych z następującymi funkcjonalnościami:**
 - Zróżnicowanie wielkości koron drzew i wieku drzew.
 - Możliwość procentowego wycięcia terenu zielonego w stosunku do terenu zurbanizowanego na zaznaczonym obszarze. Pozwoli to każdemu mieszkańcowi na pozyskanie wiedzy, jak zielona jest jego dzielnica, ulica, obszar zamieszkania.
 - Naniesienie planu nasadzeń drzew na kolejne lata.
 - Oznaczanie przez Urzędników drzew z pozwoleniem do wycinki z „pop-upem” po najechnaniu na dane drzewo, w którym wyświetlałby się link do skanu pozwolenia. Takie informacje muszą być transparentne. Oznaczenie takich drzew na mapie pozwoli mieszkańcom skontrolować ewentualne próby nielegalnej wycinki i wezwać odpowiednie służby.
- 2. Coroczna aktualizacja mapy, pozwalająca oszacować stan jakościowy i ilościowy drzew i całości zieleni oraz będąca podstawą do zaplanowania nasadzeń i prac pielęgnacyjnych na kolejne lata.**
- 3. Opracowanie działań Miasta mających na celu zachowanie i powiększanie stanu zieleni w mieście, np.:**
 - Zobowiązanie do przekazywania części gruntów miejskich, stanowiących określony % działek sprzedanych podmiotom prywatnym, na zadrzewione tereny zielone.
 - Zmiana zasad określania zieleni do zachowania z powierzchni na kubaturę, co zapobiegnie zastępowaniu np. 100 m² powierzchni gleby obsadzonej drzewami na 100 m² dachu pokrytego trawą z rolki.
- 4. Udzielenie Radom Dzielnic prerogatyw do decydowania o kształcie zieleni w dzielnicach.**
 - Zobowiązanie Rad Dzielnic do współtworzenia z Miastem i deweloperami planów dla dzielnic (wzorem Melbourne https://www.melbourne.vic.gov.au/SiteCollectionDocuments/UFPP_Carlton_Precinct.pdf).
- 5. Zawarcie w wymogach konkursowych na nabycie gruntów miejskich dla podmiotów prywatnych klauzuli o obowiązku uczestnictwa w opracowywaniu planu dzielnic oraz opracowanie prawnych możliwości realizacji tego. (ten punkt nawiązuje do pomysłu prof. Lorensa o konsultacjach z deweloperami jeszcze przed przystąpieniem do projektowania nieruchomości mającej się znaleźć na nabytej działce).**
- 3. Cykliczne spotkania Rad Dzielnic z delegowanymi jednostkami miejskimi w celu analizy bieżących działań Miasta w kwestii drzew i zieleni.**
- 3. Zaprzestanie wojen pomiędzy instytucjami odpowiedzialnymi za politykę zieleni w naszym Mieście. Kategoriecznie sprzeciwiamy się zbijaniu kapitału politycznego na tak ważnej kwestii. Reakcje w wielu mediach lokalnych pokazują niesmak mieszkańców i brak akceptacji na takie działania.**

Propozycje dla Gdańska

Jako pilotaż i przyczynek do nowej polityki proponujemy pochylenie się nad wypełnieniem zapisów MPZP, który w lokalizacji pokazanej na zdjęciu zakłada utworzenie szpaleru drzew. Byłby to dobry test możliwości wspólnych działań Miasta, Rady Dzielnicy i Dewelopera TPS Reapolis.



Gdańsk Aniołki. Skrzyżowanie ul. Orzeszkowej i ul. Kopernika

Dziękujemy i pozostajemy do dyspozycji!